

KRÓNIKA

NYÁRI JÁTÉKOK DUBROVNIKBAN

Július elsején a szokásos ünnepi keretek között megkezdődtek az ez évi dubrovniki nyári játékok. Az idén rendezik meg kilencedszer ezt a nagy drámai fesztivált.

A megnyitó ünnepségei a régi Dubrovnik hangulatát idézték az öregfalú város utcáira és tereire. A kürtjelekre megjelentek a falakon az irodalmi és politikai nagyságok, évszázadokkal előtti öltözetekben, neves színészeink pedig a nagy dubrovniki költők verseiből szavaltak.

Az idei játékok külön érdekessége, hogy Marin Držić emlékének szentelik.

Az ünnepségekre meghívtak több kiemelkedő külföldi kultúr munkást is, azonkívül az előadásokon föllép a központi amerikai balett-együttes és előreláthatólag a milánói Scala háromszáz tagja is.

JUGOSZLÁV MŰVÉSZET DÉL-AFRIKÁBAN

Napról napra nagyobbak a lehetőségek, hogy az egymástól távol élő népek megismerjék egymás művészetét. Ennek bizonyítéka a jugoszláv művészek Dél-Afrikában rendezett kiállítása is.

Az afrikai közönség és kritika először találkozik most közvetlenül a jugoszláv művészettel. 26 művész szerepel ezen a kiállításon 92 művel.

A kritikusok főleg művészetünk formai gazdagságát emelik ki: megtalálják az absztrakt művészetet, de ugyanúgy a realizmust, kubizmust és expresszionizmust is. Vannak pusztán dekoratív művészek, de olyanok is, akiknek művei mély emberi érzelmiséget sugároznak.

Az egyes művészek közül különösen melegen fogadták Riko Debenjak, Edo Murtić, Kosta Angeli-Radovani és Ankica Oprešnik művészetét.

Jövőre a délafrikai művészek rendeznek hazánkban kiállítást.

MEGHALT JUAN RAMON JIMENEZ

A spanyol föld nagy költője, az 1956. évi Nobel-díj nyertese 76 éves korában meghalt. A költő, aki szülőföldjéről, Andaluziáról írta legszebb dalait, messze hazájától, Portorikóban húnyta le a szemét. Több mint húsz éve, hogy Frankó uralomra jöttével elhagyta hazáját, Dél-Amerika államaiban keresve menedéket a fasiszta diktatúra elől. A halálhírt világszerte mély megrendüléssel vették tudomásul, hiszen költészetének nemes mondanivalóját mindenki magáénak érezhette. Első könyve 1900-ban jelent meg, s aztán 1910-ig évről évre újabb kötetek. Jimenez Madridban is egyedül érzi magát, távol a zajos, már forrongni kezdő élettől írogatja napfényel, virággal és gyengédséggel teli verseit. A polgárháború kezdetén elfogadja a portorikói meghívást, s a háború után sem tér vissza. Megfordul Kubában Washingtonban és Floridában, és végül letelepszik Portorikóban. Előadásokat tart, írogat a kubai, argentin és mexikói lapoknak, és rendezi mintegy ötven verseskönyvből álló irodalmi hagyatékát. Évtizedeken át hazájától távol élt, ő, aki olyan végtelen tűzű költeményekben fejezte ki lángoló szeretetét Andalúzia iránt. A Nobel-díjat már egészen örege nyerte el, 1956-ban.

Felesége éppen akkor haldoklott, néhány nap múlva meg is halt, s a költő teljes magányba vonult. Amikor megkérdezték tőle, hogy húsz évi távollét után hiányzik-e neki Andalúzia, mély nosztalgiaival válaszolta: Úgy szeretnék visszatérni hazámba, de ez még lehetetlen.

Nem tért vissza soha. De versei megőrkítették a spanyol nép lelkületét, nyelvének örökszép zeneiségét, vérmérsékletének délies tüzet, s az andaluz tájnak a távolban sem felejtett szépségét.

FRANCIA MŰVÉSZETI DÍJAK

Három irodalmi díjat osztottak ki nemrég Franciaországban. Mindhárom díj nyertese komoly nevet jelent hazájában, olvasóink azonban még alig ismerhetik műveiket. A Nemzeti díjat egy nagy francia filozófus és drámaíró Gabriel Márcel kapta. Életműve az egzisztencializmushoz fűződik, Kirkegaard, Jaspers és Heidegger filozófiáját fejleszti tovább. Gabriel Márcel minden könyvével meglepetést keltett, művei számtalanszor megtagadták előbbi elveit, nem ismer dogmákat, szabadon fejleszti, viszi tovább újabb és újabb ismeretek felé a gondolat fonalát. Az irodalmi nagydíjat az Akadémia Jules Roy-nak ítélte oda, a regény díját pedig Henri Queffelec kapta. Királyság a tenger alatt című, sok kritikustól dicsért regényéért. Queffelec előtt ezt a díjat kapta többek között Pierré Benoit, Francis Carco, François Mauriac, stb.

LEFEBVRE TILTAKOZÁSA

Henri Lefebvre, a világ legnevesebb marxista filozófusainak egyike, akit nemrég egy évre kizártak a Francia Kommunista Pártból, és Claude Roy, a kommunista pártból szintén kizárt író, Párizsban a Szabadságvédő Bizottság június 24-i ülésén hosszabb beszédet mondott, s tiltakozott Nagy Imre és társainak kivégzése miatt, az algériai politikai gyilkosságok s általában a politikai gyilkosságok ellen, mindezt — és következményeit — a világ- és a francia munkásmozgalom szempontjából mérve fel és elemezve. A beszédek teljes szövegét a France Observateur közölte. A lapnak ezt a számát egyébként elkobozták.

ÁZSIA ÉS AFRIKA ÍROINAK TANÁCSKOZÁSA TASKENTBAN

A »Lityerturnaja Gazeta« június 7-i száma közli a taskenti írói találkozó előkészítő bizottságának közleményét és felhívását.

Az ázsiai írók 1956-ban, New-Delhi-ben tartott tanácskozásán a Szovjet Szövetség keleti és középpázsiai köztársaságainak küldöttsége azt az előterjesztést tette, hogy az ázsiai írók második tanácskozását 1958-ban, Taskent-ban tartsák meg. Kifejezésre jutott még akkor az az óhaj is, hogy az afrikai országok íróinak is tegyék lehetővé a részvételt ezen az újabb találkozón. Ezzel kapcsolatban a kezdeményezők azt javasolták továbbá, hogy Ázsia és Afrika íróinak az értekezlete 1958 október elsejétől ötödikéig tartson.

Ez év június másodikától negyedikéig Moszkvában előzetes megbeszélést tartottak néhány ázsiai és afrikai állam íróinak a képviselői. A megbeszéléseken India, Kína, az Egyesült Államok, a Szovjet Szövetség és Japán képviselői vettek részt.

A taskenti író-találkozó napirendjébe a következő témákat javasolták: az irodalom fejlődése Ázsia és Afrika különféle államaiban; Kelet és Nyugat kulturális kapcsolatai; a nemzetközi feszültség és hatása az írókra; a gyermekirodalom és nevelő hatásának jelentősége; a nők közreműködése az irodalomban; a drámairodalom fejlődése az ázsiai és afrikai államokban; a rádió, mozi és színház kapcsolatai az irodalommal; a baráti kapcsolatok elmélyítése az ázsiai és afrikai írók között.

Az előkészítő bizottság kiáltványában felkéri a következő államok íróit, hogy jelöljék ki képviselőiket a taskenti találkozóra: Algéria, Afganisztán, Burma, Ghana, India, Indonézia, Irán, Kamerun, Kína, Mongólia, Nigéria, Egyesült Arab Államok, Pakisztán, Szovjet Szövetség, Tajland, Tunisz, Törökország, Ceylon, Délafrikai Unió és Japán.

A taskenti írói találkozó előkészítő bizottsága Ázsia és Afrika íróihoz intézett felhívásában többek között a következőket mondja: Miként a delhi találkozó esetében, a tanácskozás kezdeményezői ezúttal sem kívánják megfosztani bármely állam íróit attól a lehetőségtől, hogy részt vehessenek a megbeszéléseken. Ennek megfelelően, megfigyelői minőségben, meghívják Európa, Amerika és Ausztrália íróit is.

KÖZPONTI PÁRTHATÁROZAT HÁROM SZOVJET OPERÁNAK EGY KORÁBBI, TÉVES ÉRTÉKELÉSÉRŐL

A Szovjet Szövetség KP-jának Központi Bizottsága 1958. május 28-án határozatot hozott három szovjet opera (V. Muradeli: »Nagy barátság«, K. Danykevics: »Bogdán Hmelynickij«, G. Zsukovszkij: »Teljes szívből«) tíz évvel ezelőtti értékelésében történt hibák kijavításáról. A központi párt-határozat rámutat arra, hogy a Központi Bizottság 1948. február 10-én hozott határozatának V. Muradeli operájáról egészében véve alapvető szerepe volt a szovjet zenei tapasztalat kifejlődésében, de egyes bennfoglalt értékelések tévesek és bizonyíték nélkül valók voltak. Muradeli operájának hibái nem szolgálhattak alapul arra, hogy ezt az operát a zenei formalizmus példájaként említsék. A másik két opera egyoldalú, hibás bírálatában J. V. Sztalin szubjektív ítéleteinek is szerepet tulajdonít a tíz év utáni, helyreigazító határozat, de megjegyzi, hogy Sztalinra eme szubjektív ítéleteinek kialakításában hatással voltak Molotov, Malenkov és Bérija.

A »Literaturnaja Gazeta« (Irodalmi Újság) június 10-i száma közli az új párt-határozatot, és helyet ad néhány zeneszerző és művész nyilatkozatának is, akik egy-egy nagy helyesléssel fogadják a Központi Bizottság új határozatát.

(f)

BÍRÁLIÁK A „NÉPI” ÍROKAT MAGYARORSZÁGON

A Budapesten megjelenő Társadalmi Szemle, a Magyar Szocialista Munkáspárt elméleti és politikai folyóirata júniusi számában a »népi« írókról címmel közli az MSZMP Központi Bizottsága mellett működő kulturális elméleti munkaközösség állásfoglalását.

A cikk vázolja a népi írók mozgalmának útját, megszületésétől, a 20-as évektől napjainkig. Rámutat ideológiájuk gyökerére, bizonygatja a »harmadik út« ideológiájának romantikus voltát, elmondja, hogy — nézetük szerint — mikor és hogyan játszott pozitív vagy negatív szerepet a »népiek« mozgalma. Felmér: tehát Illyés Gyula, Németh László, Veres Péter, Szabó Pál, Kodolányi János, Féja Géza, Sinka István, Kovács Imre, Erdei Ferenc, Darvas József, Erdélyi József, Tamási Áron, Szabó Zoltán — hogy csak az ismertebbeket említsük — munkásságának politikai jelentőségét.

A cikk elmondja, hogy a »népi« mozgalom marxista értékelése eddig lényegében Révai József 1938-ban írott könyvére támaszkodott, és súlyos hibának tartja, hogy nem elemezték a »népiek« útját 1938-tól napjainkig, sőt megemlíti, hogy: »a fordulat éve után sem szellemileg győztük le a „népieket”, hanem adminisztratív úton szüntettük meg folyóiratukat, a Választ, s így eszméik, nézeteik tovább éltek és hatottak a felszín alatt«. A cikk írói megjegyzi, hogy a »népi« írókkal »folytatott vita elsősorban eszmei-politikai, s nem szépirodalmi természetű«, s azt is elmondja a népi írókról, hogy »a párt és a kormány nagyrabecstüli

írói tehetségüket, népünk közkincsének tekinti legjobb alkotásait; iskolai nevelésünkben, kulturális munkánkban, irodalmi közvéleményünk formálásában továbbra is ott a helye ezeknek a könyveknek, színpadjainkon darabjaiknak. Személyüket nagy megbecsülésben, írói rangjuknak megfelelő értékelésben részesíti, alkotó munkájuk zavartalanságához minden segítséget megad.

Megállapítja, hogy a népi írók többségére napjainkban is nézetük fenntartása jellemző, ezért elmondja, hogy »... a továbblépés előfeltétele: az önvizsgálat, a hibás nézetek megtagadása. Csak így kerülhetik el, hogy magukra maradjanak, hogy elszigetelődjenek a történelem, a haladás igazi erőitől».

A vita indítékaira érdekesen világítanak rá az írás zárószorai: »... a párt és az állam nem érthet egyet azzal, hogy mint politikai tömörülés vagy irodalmi csoportosulás szervezkedjenek; viszont hangsúlyozni kívánja: azt szeretné elérni, hogy a volt »népi« írók mint egyének, mint közéleti és irodalmi személyiségek, minél hathatósabban vegyenek részt a népi demokrácia építőmunkájában».

EGY KARÉJ A NAPBÓL

A „bősz angolok” elnevezésű írói csoportról már olvashattak olvasóink. Tagjai ugyan tiltakoznak a csoportosítás és elnevezés ellen, de úgy látszik, az irodalmi közvélemény már csak így tartja számon őket.

Eddig főleg John Osborne nevééről és drámáinak sikeréről vált világszerte ismertté ez a csoport. Tagjai között azonban vannak filmesek, regényírók és esztéták is. A külföldi művészeti lapokból olvassuk, hogy egy tagjának a fiatal John Brainnek Egy karéj a nappól című regénye méltán megérdemli, hogy ne csak az angol olvasó ismerje.

John Brain ebben a regényében egy fiatalember életét írja le, aki az író nemzedékhez tartozik, s életét éppen a legkritikusabb években ketté törte a háború. John Lampton húsz éves, amikor kitör a háború. Hogy igazodnak el a háború után ezek a fiatalok, hogyan tudnak és hogyan nem tudnak beleilleszkedni a békés életbe? — ez a kérdés hatja át ezt a regényt.

Amikor John Brain hőse munkába áll, amikor megnyílik előtte a pálya, egyszerre fölébrednek benne az ambíciók is. Fellengzős álmoktól kergetve úgy érzi, neki is joga van a francia Riviérához, bronzsínűre égett nőihez... Nem is tartja vissza magát. Ezzel kezdődnek aztán a bonyodalmak. A riviérai kalandok mellett sem lesz azonban — mint a külföldi lapok írják — egyszerű szerelmi történeté ez a regény, nem egy embernek, hanem egy társadalomnak a drámája.

A SZILÁRD ESZMEISÉG ÉRDEKÉBEN

A Rude Pravo július 3-i számában hírül adja, hogy elégtelen azzal a liberalizmussal, mely a művészet terén tapasztalható Csehszlovákiában. A folyóiratoknak szemére veti, hogy eszmeileg gyanús cikkeket közölnek; a művészetek különféle szervezeteinek, egyesületeinek, szövetségeinek, hogy megkerülik a szocialista művészet égető problémáit; a képzőművészeket azzal vádolja, hogy munkájukban anarchia nyilvánul meg; a színházak és kiadóvállalatoknak munkájában pedig a kellő magas fokú eszmeiséget hiányolja. Mint mondja, a marxista kritika nem tölti be azt a szerepet, melyre hivatott.

Különösen a fiatal művészek és a kritikusok egy részét marasztalja el azért, mert — szerinte — revizionista irányzatok hatása alá kerültek, innen aztán a pesszimizmus, naturalizmus, formalizmus műveikben. A kizárólagosságot és a szubjektívizmust propagálják — írja a lap —, és jeleníkeznek olyan nézetek is, melyek lebecsülik a realista művészetet, és semmibe veszik a párt kultúrpolitikáját, igazi művészetként pedig a hanyatló burzsoázia modernizmusát utánzó alkotásokat propagálják. Csak a nézetek és jelenségek, a lap szerint, zavart keltettek a fiatal művészek körében.

A lap természetesen szükségesnek tartja, hogy ezeket a károsnak tekintett jelenségeket mielőbb kiküszöböljék. A kiutat abban véli, hogy »a művészek szilárd eszmei alapon egyesüljenek«, hogy »a párt köré tömörüljenek«, hogy »elszántan küzdjenek az idegen eszmei befolyás ellen, mely zavart kelt a fiatal művészek körében«. A lap úgy véli, ez elegendő ahhoz, hogy megteremtse Csehszlovákiában a »kulturális forradalom« legfontosabb feltételeinek egyikét.

POESIE 58

Úgy látszik, Franciaországban is aggasztóan csökken a költészet kedvelőinek tábora. A költők száma növekszik, közönségük pedig napról napra fogy.

Ez indíthatta a Les Nouvelles Littéraires szerkesztőségét arra, hogy ankétot indítson a költők között. Jacques Preverten és Paul Geraldyn kívül miért nem tudják a francia költők meghódítani a közönség szélesebb rétegeit? A szerkesztőség reméli, hogy a válaszokból reális képét kapja majd a francia költészet mai állásának. Az első megkérdezett: Blaise Cendrars, mintha a költészet elzárkózottságában látná a hibát. Azt mondja: Négy fal közé zárva szenvedek, mint a rab. Pedig a költészet nem az irodában van, hanem kinn az utcán, a világban! André Salmon mintha bizakodna: Közönségünk, igaz, nem éppen népes, de nagyon hű. A költői estek megtöltik a termeket. Szinte azt hinné az ember, hogy a költészet valami titkos úton terjed...

Mindez persze nem vigasztalja meg a kiadókat, nekik nem az olvasó, hanem a vevőközönség hiánya fáj.

Erdekes cikk jelent meg egy francia újságban Pearl Buck megújhódásáról. Közismert dolog ugyanis, hogy a nagy író nő eddig csak kínai tárgyú könyveket írt. — Van már néhány éve, hogy azzal az idegen és fojtó érzéssel ébredtem, hogy nem vagyok többé szabad. Mintha egy kagylóba zárkóztam volna — mondja az író nő, — s cikkében aztán napvilágot lát a határozat is: — ...hamarosan csak az amerikaiakról fogok írni.

Azisa Pearl Buckja tehát most Amerika felé fordult. Pearl Buck neve azonban tovább is Azsiáé marad. Az író nő ugyanis most álnevet vesz föl, ezután John Sedges nev alatt jelennek meg írásai.

Az említett cikkben már ismerteti John Sedges első nagy regényét. Címe: A nagy kaland, cselekménye valahol Kansasban játszódik.

Az olvasók kíváncsian várják, vajon a témán és néven kívül változik-e valamelyest az író nő stílusa is.

Mintha maga a szerző is érezné ezt, írása végén megjegyzi: Olvasóim bizonyosan bírálják majd, de én remélem, új könyveim tetszeni fognak nekik, és szórakoztatják majd őket. Mi más okból is írának könyvet?

